

GLÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Statystyki Przedsiębiorstw i Rejestrów

Notatka informacyjna do publikacji

Nowe przedsiębiorstwa w Polsce

W ostatnich latach, co roku tworzonych jest w Polsce około 200 tys. nowych przedsiębiorstw. Niemal wszystkie spośród nich to jednostki małe, o liczbie pracujących nie przekraczającej 49 osób. W 2005 r. zarejestrowano ok. 211 tys. takich podmiotów, z czego 99% stanowiły tzw. mikro-przedsiębiorstwa, o liczbie pracujących do 9 osób. W $\frac{3}{4}$ były to firmy, w których nie zatrudniano pracowników najemnych. Nieco ponad 5% spośród nowych firm posiadało osobowość prawną. Pozostałe firmy były zakładane przez osoby fizyczne. Najczęściej podejmowana była działalność handlowa, a w dalszej kolejności – związana z obsługą nieruchomości i firm, budowlana i przemysłowa.

Przewagę aktywności gospodarczej mężczyzn obserwuje się w największym stopniu w budownictwie, transporcie i przemyśle. Kobiety odgrywają decydującą rolę przy zakładaniu przedsiębiorstw z zakresu edukacji i ochrony zdrowia oraz w pozostałej działalności usługowej. Osoby podejmujące działalność to przede wszystkim ludzie młodzi, posiadający średnie wykształcenie.

Spośród nowo tworzonych przedsiębiorstw, po pierwszym roku od wejścia na rynek przeciętnie $\frac{1}{3}$ firm jest zmuszona do zaprzestania działalności. Spośród jednostek, które powstały w 2005 r., najwyższy wskaźnik przeżycia charakteryzował podmioty prowadzące działalność z zakresu ochrony zdrowia i edukacji, najniższy – hotele i restauracje.

Wśród nowych podmiotów dominują takie, które ograniczają działalność do rynku lokalnego. Odnosi się to głównie do hoteli i restauracji, pozostałej działalności usługowej i handlu. Podejmowanie działalności na rynkach zagranicznych deklarują przede wszystkim przedsiębiorstwa transportowe, budowlane oraz z zakresu obsługi nieruchomości i firm.

Należy oczekiwać, że w następnych latach najslabsze z nowych przedsiębiorstw nie sprostają konkurencji i będą zmuszone zakończyć działalność i wycofać się z rynku. Wskazują na to m.in. wyniki 5-letnich badań przedsiębiorstw powstałych w 2001 r. Ze zbiorowości 209 tys. mikro-przedsiębiorstw utworzonych w 2001 r., 5 lat później na rynku pozostawało zaledwie 59 tys. (28%). Jedynie w przemyśle, transporcie oraz obsłudze nieruchomości i firm wskaźnik przeżycia między 2001 r. a 2006 r. przekroczył 30%. Najtrudniej było utrzymać się na rynku właścicielom hoteli i restauracji.

Na decyzję o zakończeniu działalności wpływają różne czynniki. Spośród nich do najważniejszych należy zaliczyć: niedostateczne środki finansowe, jakimi dysponują przedsiębiorcy oraz zbyt duża konkurencja na wybranym przez nich segmencie rynku. W konsekwencji uzyskiwania niewielkich zysków lub ponoszenia strat na prowadzonej działalności, przedsiębiorcy nie są w stanie modernizować i rozwijać środków produkcji, wypromować produktu i być rozpoznawalnymi na rynku nie tylko krajowym ale i lokalnym, zwiększać skali produkcji i zatrudnienia.

W przedsiębiorstwach, które zaistniały na rynku w 2001 r. i nadal są aktywne po pięciu latach, liczba pracujących w porównaniu do pierwszego roku prowadzenia działalności zwiększyła się o 71%, w największym stopniu w obsłudze nieruchomości i firm, w najmniejszym – w hotelach i restauracjach.

Przedsiębiorstwa powstałe w 2005 r.

W ostatnich latach, co roku tworzonych jest w Polsce około 200 tys. nowych przedsiębiorstw. Wśród nich dominują małe jednostki, o liczbie pracujących nie przekraczającej 49 osób. W 2005 r. powstało 211 tys. nowych podmiotów, z czego 99% stanowiły tzw. mikro-przedsiębiorstwa, o liczbie pracujących do 9 osób. W $\frac{3}{4}$ były to firmy, w których nie zatrudniano pracowników najemnych. W większości nowych podmiotów znajdują zatem pracę wyłącznie osoby je tworzące i ewentualnie członkowie rodzin właścicieli. Wchodzące na rynek przedsiębiorstwa tworzone są głównie przez osoby fizyczne: w zbiorowości podmiotów powstałych w 2005 r. osoby prawne stanowiły niespełna 6%.

Decydując się na utworzenie nowej firmy, przedsiębiorcy podejmują najczęściej działalność nie wymagającą dużych nakładów finansowych na jej rozpoczęcie i taką, z której prowadzenia spodziewają się osiągnąć w krótkim czasie jak najwyższe zyski. O ograniczonych możliwościach finansowych nowych przedsiębiorców i podejmowaniu przez nich działalności na niewielką tylko skalę świadczy m.in. to, że źródłem finansowania nowej działalności dla przeszło 80% firm są środki własne. Nieznaczny tylko odsetek przedsiębiorców uzyskuje kredyt bankowy. W efekcie, najczęściej podejmowana jest działalność handlowa (w 2005 r. 37% nowych firm), na drugim miejscu – związana z obsługą nieruchomości i firm (18%), a dopiero na dwóch następnych – budowlana i przemysłowa (odpowiednio – 11% i 10%). Na podkreślenie zasługuje fakt znacznego wzrostu w 2005 r. liczby nowych jednostek budowlanych (o około 40% w stosunku do 2004 r.) i z obszaru ochrony zdrowia (ponad 20% w stosunku do 2004 r.).

Wśród nowych przedsiębiorców przeważają mężczyźni. W 2005 r. utworzyli oni 57% nowych mikro-przedsiębiorstw. W największym stopniu przewagę aktywności gospodarczej mężczyzn obserwuje się w budownictwie (88% nowych firm), transporcie (76%) i przemyśle (74%). Aktywność ekonomiczna kobiet była większa niż mężczyzn głównie w edukacji i ochronie zdrowia (62-63% nowych jednostek) oraz w pozostałej działalności usługowej (76%). Osoby podejmujące działalność to przede wszystkim osoby młode, poniżej 30 lat. Przedsiębiorcy w przedziale wiekowym od 30 do 39 lat mają największy udział w tworzeniu nowych firm w przemyśle, pośrednictwie finansowym oraz ochronie zdrowia. Nowi przedsiębiorcy legitymują się najczęściej wykształceniem średnim. Wyższe wykształcenie cechuje w największym stopniu osoby podejmujące działalność z zakresu edukacji, ochrony zdrowia, pośrednictwa finansowego, obsługi nieruchomości i firm.

Spśród nowo tworzonych przedsiębiorstw, część nie jest w stanie utrzymać się na rynku w dłuższym horyzoncie czasowym. W pierwszym roku przeciętnie $\frac{1}{3}$ firm jest zmuszona zaprzestać działalności. Należy podkreślić, że obserwowana od 2005 r. stopniowa poprawa sytuacji ekonomicznej w Polsce wpłynęła korzystnie na stopień przeżywalności firm po pierwszym roku prowadzonej działalności (68% przy średniej z ostatnich 4 lat wynoszącej 63%). W poszczególnych działach gospodarki, najwyższy wskaźnik przeżycia charakteryzował jednostki, które podejmowały działalność z zakresu ochrony zdrowia i edukacji (81% podmiotów kontynuowało działalność rok po wejściu na rynek), najniższy – hotele i restauracje (62%).

W jednostkach powstałych w 2005 r. i nadal aktywnych rok później pracowało 362 tys. osób, z czego 71% w przedsiębiorstwach zatrudniających pracowników najemnych. W zakładach osób fizycznych i spółkach cywilnych pracowało 77% osób, co oznacza, że przeciętnie w jednostkach tych znalazło pracę 1,4 osób, podczas gdy w podmiotach osób prawnych – 7 osób.

Najwięcej osób pracowało w handlu (30% wszystkich pracujących w omawianej zbiorowości podmiotów), w obsłudze nieruchomości i firm, budownictwie i przemyśle – po 14-18%. Największe były zatem przeciętnie przedsiębiorstwa przemysłowe (3,1 osoby na jednostkę). W obsłudze nieruchomości i firm oraz w handlu pracowało średnio zaledwie 1,3-1,4 osób na jeden podmiot.

W drugim roku prowadzenia działalności, co trzeci przedsiębiorca poniósł nakłady na środki trwałe, przy czym w 70% były one finansowane ze środków własnych.

Wśród nowych podmiotów dominują takie, które ograniczają działalność do rynku lokalnego. W hotelach i restauracjach oraz pozostałej działalności usługowej do grupy tej należy ponad 80% jednostek, w handlu – 70%. Podejmowanie działalności na rynkach zagranicznych deklaruje 7% podmiotów, głównie transportowych (13%), budowlanych (11%) oraz z obsługi nieruchomości i firm (10%).

Co piąty podmiot zgłaszał, że kończył drugi rok stratą na prowadzonej działalności. Mają na to wpływ między innymi różnego typu bariery, napotymane przez nowych przedsiębiorców. Jedynie co drugi podmiot wskazuje, że jest w stanie kontynuować podjętą działalność w zamierzonym kierunku i rozmiarach bez żadnych ograniczeń, nie sygnalizując konieczności pokonywania jakichkolwiek barier. Spośród jednostek powstałych w 2005 r., najwyższy odsetek takich podmiotów odnotowano w ochronie zdrowia (70%). W odczuciach przedsiębiorców, napotymane trudności to głównie bariery typu popytowego, w tym zbyt duża konkurencja na rynku (77% jednostek zgłaszających ten typ trudności), obniżanie cen przez firmy konkurencyjne (60%), niewystarczające środki klientów (48%). Na bariery typu podażowego skarży się 5% przedsiębiorców. Należy do nich przede wszystkim niezadowalająca sytuacja finansowa przedsiębiorców: 73% spośród nich wskazuje na niedostateczne własne środki finansowe, 34% – na ograniczony dostęp do kredytów, a 19% – na trudności w ściąganiu należności od kontrahentów. Co piąte przedsiębiorstwo spośród zgłaszających bariery typu podażowego sygnalizuje brak wykwalifikowanej siły roboczej.

Przedsiębiorstwa powstałe w 2001 r. po 5 latach prowadzenia działalności.

Ze zbiorowości 209 tys. mikro-przedsiębiorstw powstałych w 2001 r. 5 lat później na rynku pozostawało zaledwie 59 tys. (28%). Należy przy tym podkreślić, że wskaźnik ten wzrastał systematycznie w kolejnych latach, od 64% między 2001 r. i 2002 r. do 88% między 2005 r. a 2006 r. W 2006 r. nadal prowadził działalność co czwarty przedsiębiorca będący osobą fizyczną, a co drugi – będący osobą prawną. Podobne relacje odnotowuje się między podmiotami, w których w chwili powstania pracowali tylko właściciele i tymi, które zatrudniały pracowników najemnych. W poszczególnych działach gospodarki jedynie w przemyśle, transporcie oraz obsłudze nieruchomości i firm wskaźnik przeżycia między 2001 r. a 2006 r. przekroczył 30%. Najtrudniej było utrzymać się na rynku hotelom i restauracjom (17%).

Z punktu widzenia podstawowych cech właścicieli przedsiębiorstw należy podkreślić, że większe szanse na kontynuowanie działalności w dłuższym horyzoncie czasowym mają mężczyźni aniżeli kobiety: w grupie jednostek powstałych w 2001 r., do 2006 r. na rynku pozostawało 45% jednostek należących do mężczyzn i 38% – do kobiet. Największe szanse utrzymania się na rynku mieli też właściciele posiadający wykształcenie wyższe i tacy, którzy wcześniej kierowali już inną firmą (uwzględniając jednocześnie oba kryteria, blisko co drugi przedsiębiorca pozostawał na rynku w 2006 r.).

W stosunku do pierwszego roku prowadzenia działalności, liczba pracujących w badanych przedsiębiorstwach zwiększyła się do 2006 r. o 71%: w zakładach osób fizycznych o 45%, a w przedsiębiorstwach osób prawnych – ponad 2,5-krotnie. Najwyższy wzrost

pracujących odnotowano w obsłudze nieruchomości i firm (2,5-krotny), najmniejszy – w hotelach i restauracjach (zaledwie o $\frac{1}{3}$).

Znaczącą różnicę w odsetku jednostek pozostających na rynku w 2006 r. odnotowano też między grupą podmiotów, które w pierwszym roku od podjęcia działalności prowadziły działalność inwestycyjną i tymi, które takiej działalności nie prowadziły. W pierwszej z tych grup po 5 latach kontynuowało działalność 60% firm, w drugiej – zaledwie 38%.

Napotykanne w trakcie prowadzenia działalności bariery, hamujące jej swobodny rozwój, są odczuwane w podobny sposób przez przedsiębiorstwa, niezależnie od ich wieku. Także i podmioty pozostające na rynku od 5 lat zgłaszają częściej konieczność zwalczania trudności typu popytowego, chociaż intensywność ich odczuwania jest zdecydowanie mniejsza niż w przypadku najmłodszych jednostek, co wynika z silniejszej pozycji, jaką starsze podmioty zdobyły już na rynku (szczególnie dotyczy to intensywności odczuwania trudności związanych z nadmierną konkurencją i obniżaniem cen przez firmy konkurencyjne). Odmienne relacje obserwuje się w ocenie utrudnień wynikających z napotykanymi barierami typu podażowego. Te przedsiębiorstwa, które prowadzą działalność od kilku już lat, w większym stopniu odczuwają brak wykwalifikowanej siły roboczej, a także wdrażanie na zbyt wąską skalę nowych technologii. Ta ostatnia bariera wynika w dużej mierze z niedostatecznych zasobów finansowych, jakimi dysponują przedsiębiorstwa, co jest spowodowane przede wszystkim opóźnieniami w ściąganiu należności od kontrahentów, a w mniejszym stopniu aniżeli w przypadku najmłodszych podmiotów – z ograniczonego dostępu do kredytów.

Notatkę opracowali:

Izabella Zagoździńska
Jacek Kotowski

Na podstawie publikacji:

„Warunki powstania i działania oraz perspektywy rozwojowe polskich przedsiębiorstw powstałych w latach 2001-2005”

**LICZBA PRZEDSIĘBIORSTW POWSTAŁYCH W 2001 R. I AKTYWNYCH W LATACH
2002-2006 WEDŁUG WYBRANYCH PRZEKROJÓW**

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przedsiębiorstwa zarejestrowane w 2001 r.	w tym aktywne:				
		2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.	2006 r.
OGÓŁEM						
Ogółem	209 384	134 967	102 964	82 062	66 843	58 962
FORMY PRAWNE						
Osoby fizyczne	200 602	129 131	97 749	77 108	62 304	54 655
Osoby prawne	8 782	5 836	5 215	4 954	4 539	4 307
ZATRUDNIENIE						
Przedsiębiorstwa bez pracowników najemnych	155 258	97 391	72 778	56 256	42 545	31 703
Przedsiębiorstwa z pracownikami najemnymi	54 126	37 576	30 186	25 806	24 298	27 259
PODSTAWOWY RODZAJ DZIAŁALNOŚCI						
Przemysł	22 095	14 155	13 011	11 557	9 547	8 813
Budownictwo	25 085	15 879	11 265	8 078	5 675	5 781
Handel	89 087	57 350	42 888	32 855	28 427	23 804
Hotele i restauracje	10 013	5 693	3 209	2 849	2 304	2 040
Transport	18 380	13 983	11 089	7 291	5 610	4 979
Obsługa nieruchomości i firm	44 724	27 907	21 502	19 432	15 280	13 545

**LICZBA I WSKAŹNIK PRZEŻYCIA PRZEDSIĘBIORSTW POWSTAŁYCH W LATACH
2001-2005 I AKTYWNYCH W ROK PO ZAREJESTROWANIU WEDŁUG FORM PRAWNYCH
I ZATRUDNIENIA ***

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przedsiębiorstwa według cech z rejestru REGON			Przedsiębiorstwa aktywne według cech z badania
	ogółem	aktywne	wskaźnik przeżycia	
OGÓŁEM				
Ogółem 2001	209 384	134 967	64,5	134 967
2002	176 492	108 588	61,5	108 588
2003	176 867	113 951	64,4	113 951
2004	155 853	96 041	61,6	96 041
2005	178 761	119 208	66,7	119 208
FORMY PRAWNE				
Osoby fizyczne 2001	200 602	129 131	64,4	129 131
2002	169 987	103 554	60,9	103 554
2003	168 809	107 508	63,7	107 508
2004	146 779	88 821	60,5	88 821
2005	168 932	111 626	66,1	111 626
Osoby prawne 2001	8 782	5 836	66,5	5 836
2002	6 505	5 034	77,4	5 034
2003	8 058	6 443	80,0	6 443
2004	9 074	7 220	79,6	7 220
2005	9 829	7 581	77,1	7 581
ZATRUDNIENIE				
Przedsiębiorstwa bez pracowników najemnych 2001	155 414	97 548	62,8	97 391
2002	134 431	81 976	61,0	76 997
2003	129 155	80 628	62,4	79 209
2004	116 387	69 341	59,6	65 209
2005	139 242	90 906	65,3	71 487
Przedsiębiorstwa z pracownikami najemnymi 2001	53 970	37 419	69,3	37 576
2002	42 061	26 612	63,3	31 592
2003	47 712	33 323	69,8	34 742
2004	39 466	26 700	67,7	30 832
2005	39 519	28 302	71,6	47 721

* dla porównywalności wyników, spośród jednostek powstałych w latach 2004 i 2005 wydzielono grupę o takim samym zakresie podmiotowym jak zbiorowości jednostek powstałych w latach 2001-2003

**LICZBA I WSKAŹNIK PRZEŻYCIA PRZEDSIĘBIORSTW POWSTAŁYCH W LATACH
2001-2005 I AKTYWNYCH W ROK PO ZAREJESTROWANIU WEDŁUG
PODSTAWOWEGO RODZAJU DZIAŁALNOŚCI ***

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przedsiębiorstwa według cech z rejestru REGON			Przedsiębiorstwa aktywne według cech z badania
	ogółem	aktywne	wskaźnik przeżycia	
Przemysł 2001	23 221	15 187	65,4	14 155
2002	18 204	12 052	66,2	12 017
2003	17 611	12 423	70,5	12 421
2004	16 745	11 535	68,9	11 090
2005	19 877	14 305	72,0	13 840
Budownictwo 2001	23 511	14 543	61,9	15 879
2002	17 543	10 266	58,5	10 431
2003	17 045	11 449	67,2	11 388
2004	16 892	9 919	58,7	9 842
2005	23 608	15 189	64,3	15 018
Handel 2001	89 151	57 454	64,4	57 350
2002	80 126	49 830	62,2	49 662
2003	81 818	50 832	62,1	51 926
2004	68 748	40 430	58,8	40 342
2005	76 734	51 711	67,4	51 503
Hotele i restauracje 2001	10 210	5 843	57,2	5 693
2002	8 999	5 131	57,0	4 936
2003	10 318	6 196	60,1	6 332
2004	8 684	4 714	54,3	4 576
2005	9 069	5 576	61,5	5 521
Transport 2001	18 040	13 453	74,6	13 983
2002	11 820	7 822	66,2	8 166
2003	13 166	8 872	67,4	8 631
2004	11 454	7 480	65,3	7 522
2005	11 766	7 843	66,7	8 097
Obsługa nieruchomości i firm 2001	45 251	28 487	63,0	27 907
2002	39 800	23 487	59,0	23 376
2003	36 909	24 179	65,5	23 253
2004	33 330	21 962	65,9	22 669
2005	37 707	24 582	65,2	25 229

* dla porównywalności wyników, spośród jednostek powstałych w latach 2004 i 2005 wydzielono grupę o takim samym zakresie podmiotowym jak zbiorowości jednostek powstałych w latach 2001-2003